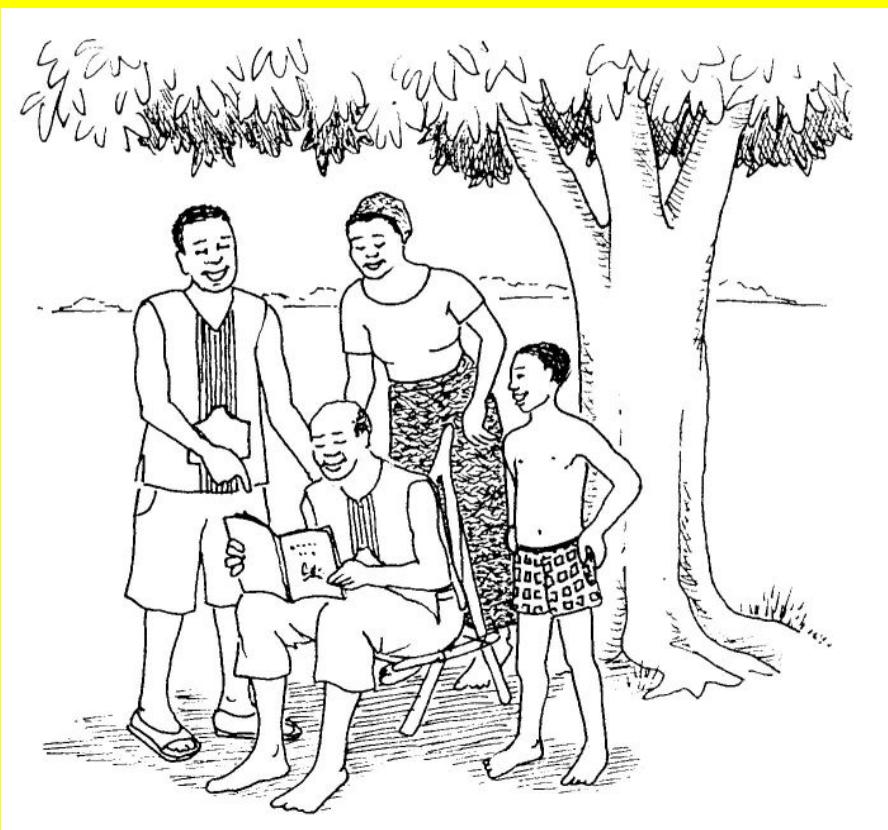


I kalanj cerma



Syllabaire en langue cerma

I kalanj cerma

Nous lisons le cerma
(gouin)

Nous remercions tous ceux qui ont collaboré à l'élaboration de ce livre:

BRINKERHOFF Sara (SIL)
BRINKERHOFF Leslie (SIL)
DUN Laura (SIL)
KONE Soungalo (Illustrations)
HEMA Geneviève
HEMA Pierre
KONE Karamogho
PLANTHOLT Carol (SIL)
SIRIMA Grégoire (Sous-Commission du cerma)
SOMA Siaka
SOMA Yarmon Etienne (SAM, Comoé)
SOULAMA Ahmed Baba
SOULAMA Emmanuel (Collaborateur SIL)
SOULAMA Raphael (Sous-Commission du cerma)

Quatrième édition (orthographe révisée)

Publié sur <http://www.sil-burkina.org>

1er trimestre 2009

L'alphabet utilisé dans cette publication est en accord avec l'alphabet agréé par la Commission Nationale des Langues Burkinabé et par la Sous-Commission de la langue cerma.

© TOUS DROITS RESERVES

- DPEBAM (Comoé)
- Société Internationale de Linguistique
- 01 B.P. 1784 Ouagadougou, Burkina Faso
- Sous-Commission de la langue cerma

ALPHABET CERMA

Lettre cerma	Comme en français	Exemple en cerma	Sens en français
a	patte	barguo	force
ā	banc	āŋguɔlma	erreur
b	beau	bituoŋgu	canari
c		cieŋo	femme
d	dot	dūŋgu	case
e	été	teterre	chaise
ɛ	père	berru	guerre
ɛ̃	main	gbɛljo	éléphant
f	feu	fielu	feuille
g	garçon	guoruŋgu	sorgho blanc
gb		gbɛljo	éléphant
h		hĩɛma	terre
i	idée	isaanju	balaie
ĩ		hihilmá	santé
j		jarma	maladie
k	kilo	kolma	bière de mil
kp		kporuo	ami
l	lit	nelle	village
m	mon	mɔele	étoile
n	non	namma	huile
ny	oignon	nyunjo	aujourd'hui
ŋ	sang	jaanja	mil
o	kilo	korma	peur
ɔ	bol	kɔllu	fer
ɔ̃	son	kɔkɔl	fumer pour rendre sec
p	pierre	perru	médicament
r	terre	tɛrre	gombo
s	soleil	sanya	marché
t	terre	tɛrre	gombo
u	chou	sullu	prix
ũ		dūŋgu	case
v	voleur	vaaŋo	chien
w	ouate	wɛima	
y	yaourt	yapaŋo	

Hālāmma 1

a	aa	b
A	Aa	B



Hūmbabalamma ce jarma.

hūmbabalamma

babala

ba

a

a aa

ba baa



baba



baale

nyεgεmma: // / / / / / / / / / / / /



Hālāmma 2

ŋ

ŋ



Yaaŋ i tie sen hūnyɔmma-i.

sen

en

ŋ

aan a aa an

baan ba baa ban

baba baa baale

Baba baa Baale

nyεgẽmma: a aa

Hālāmma 3

ā	āa
Ā	Āa



Baba kā duō ka ma kōlēño nungu-i.

kā

ā

ā

āa

ā

bā

āa

bāa

bāŋ

bāaŋ

aŋ

aan

āŋ

āaŋ

baŋ

baan

bāŋ

bāaŋ

ba

bāaŋ

baba

bāaŋgu

baba kā kaaŋ-nu baa baale.

Baba kā kaaŋ-nu baa Baale.

a

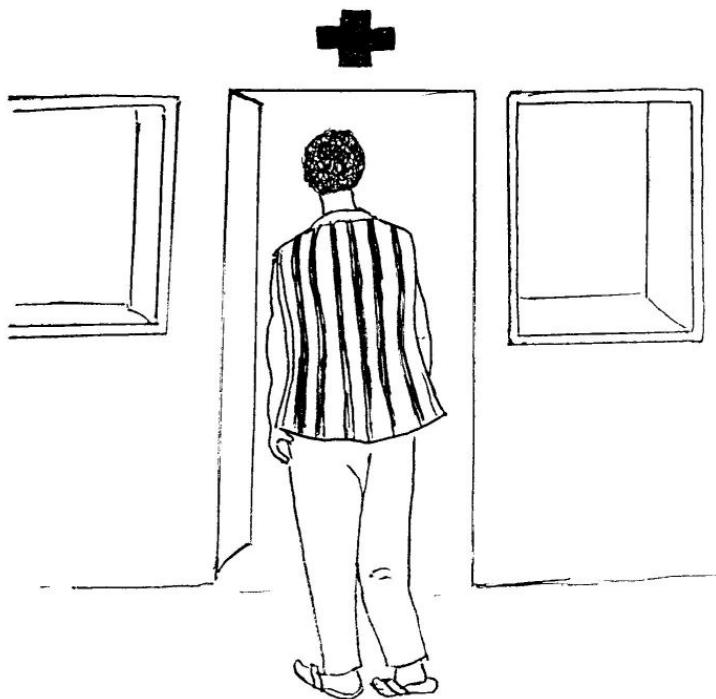
nyεgεmma: a, ā

ā

Hālāmma 4

k

K



Da n'a n̄ si dii hīnni,

n̄ kā dōtɔrcūngu-na donduo.

kā

k

ka kā kaa kāa

kaŋ kāŋ kaaŋ kāaŋ

ba bā baa bāa

baŋ bāŋ baŋ bāŋ

ba

Baba kā kaŋ-nu baa Baale.

Ba

Baba ka kā kaŋ-nu baa Baale.

Baba kaa kā kaŋ-nu baa Baale.

k

nyeg̑emma: a k ka kaa

Hālāmma 5

u	uu
U	Uu



Baa na yan duganni suur hūnyāmma-na.

duganni

suur

du

suu

u

uu

u

uu

u bu

ku

uu

buu

kuu

a ba

ka

aa

baa

caa

unj anj

banj

kunj

ukā baa-ku

ba kā baa-ku

u

U kā baa-ku.

U

U ka kā baa-ku.

U kāa baa-ku.

ba Ba

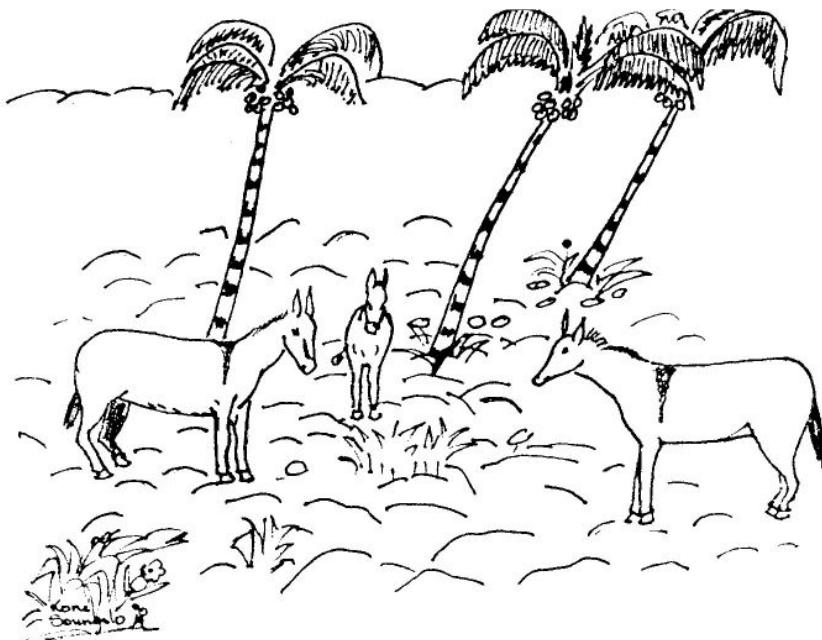
Ba kāa baa-ba.

b

nyεgεmma: b, bu, buu

Hālāmma 6

Tirma



u ku bu uu kuu buu

a ka ba aa kaa baa

ā kā bā āa kāa bāa

āŋ āŋ bāŋ bāŋ kāŋ

kū

kakūmbaa

ka

Kaba kāa baa-ba.

ba

Baba kāa baa-ba.

u U

U kāa baa-ba.

ŋ ŋ

ŋ kāa baa-ba.

Baba baa Baale ba kāa ka kāŋ
kakūmbaa.

Kaba kāa baa-ba.

nyegɛmma: b, a, k, n
..... ba, ka, kā

Hālāmma 7

s

S



Yaan i tie kāyā kusūntaamba-i.

kusūntaamba

kusū

sū

s

sa	sā	saa	su	suu
ba	bā	baa	bu	buu
ka	kā	kaa	ku	kuu

Baale kā duɔ ka saaŋ Baba.

U kā duɔ ka saaŋ Baba.

U kā. U sa kā.

U kāa. U saa kā.

u U kā duɔ ka saaŋ Baba.
U sa kā duɔ ka saaŋ Baba.
U kāa ka saaŋ Baba.
U saa kā ka saaŋ Baba.

Baale kāa ka sāa kakūmbaa.

Baba saa kā ka sāa.

ŋ

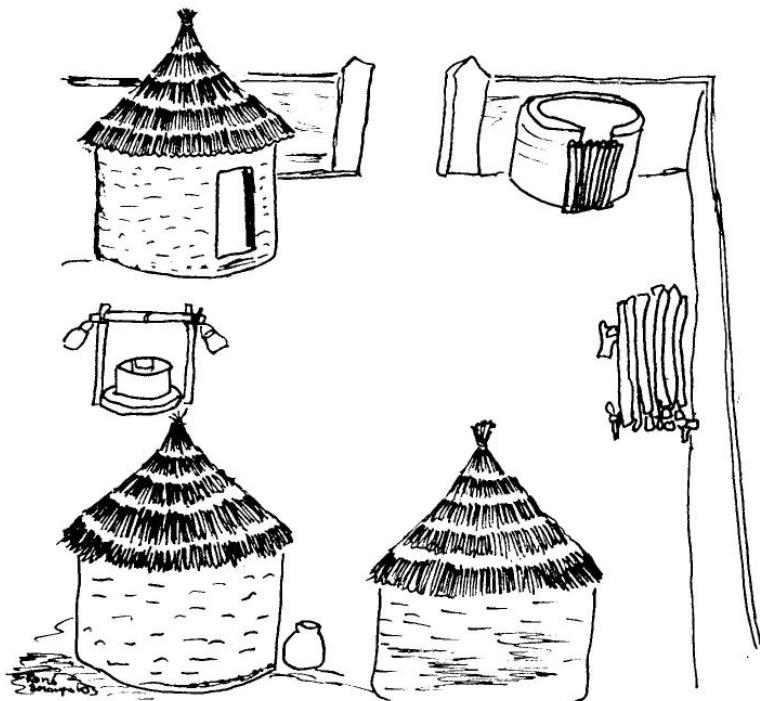
nyegɛmma: ŋ, kāŋ, saaŋ, bāŋ

Hālāmma 8

i

ii

l



Yaan i tie tigiin i dumien-hommu-i.

tigiin

ti

i

i

i

bi

ba

sa

si

bi

si

ii

ii

bii

baa

saa

sii

bii

sii

biinj

saanj

bii
biinja

ba kāa kaanj-nu

ba kāa saanj-na

i

sa

I

Sa

I ka kā ka sāa kakūmbaa.

I ka kā ka saanj Sakā.

I ka kā ka kānj.

Baba kāa kaanj-nu baa Baale.

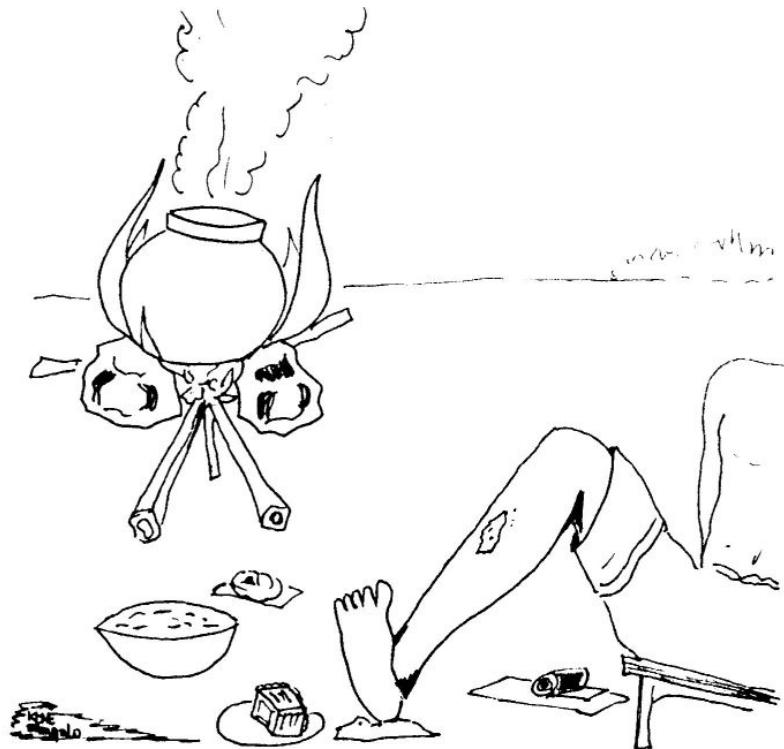
Sakā saa kā baa-ba, u kāa saanj-na baa
Kaba.

i

nyegēmma: i, ii, i, ii
bii, biinja, saanj

Hālāmma 9

r



Yaan i tie saar i pānni-i fafamma.

saar

r

saar kar bar bir

saaraa karaa bara birii bira

saanj kaŋ banj

kū

kūrāamba

Baba kā baa u kakūmbaa-ba-i
kaaŋ-nu.

Baale saa kā baa u kakūmbaa-ba-i
kaaŋ-nu.

Baba kā baa u kakūmbaa-ba-i
kaaŋ-nu a ka baa-ba. Ba kar.

Baba kakarra baa Sakā.

r

nyegɛmma: birii
U birii kā san-na.

Hālāmma 10

ū

ūu



Sānjie duɔ waa baa-ni,

ŋ taŋ duɔfūŋ fafamma.

duɔfūŋ

fūŋ

fū

ū

ū ū ū ū ū ū
kū kū kū kū kū kū
kuu kuu kuu kuu kuu kuu
buu buu buu buu buu buu
suu suu suu suu suu suu

sa

Sa

Sakā kāa ka sū, aa bir kūŋ.

Baba saa kā ka sū.

u

nyegēmma: u, n, ñ, ū, u kū,
u kuu, u kūŋ

Hālāmma 11

n

N



Yaaŋ i migāaŋ i nelle-i.

nelle

ne

n

na

naa

nu

na

sā

sāa

sū

naa

kā

kāa

kū

nu

bā

bāa

bū

ba

niimba

ba

banamba

nu

karaanu

Baba kā kaaŋ-nu

Sakā kā saaŋ-na

sa Sa

Sakā naara kā kaaŋ-nu,
Baba naar ka saaŋ-na baa
Baale, aa kūrāamba naar ka
kū.

n

nyεg̃emma: n, naar, naara

u naara kā kaaŋ-nu.

Hālāmma 12

Tirma

nu nuŋ kā kāŋ kū kūŋ

bii biiŋ ba baŋ kaa kaan

naŋ
nanna

naar
naara

nuur
nuurii

naŋ
namburru

naar
naarbiija

kūŋ
kūnna

kā

Kā

Kā ŋ ka sū!

kāa

Kāa

Kāaŋ na ka sū!

uu	Uu	Uu naa kā saŋ-na.
baa	Baa	Baa naa kā saŋ-na.
ii	Ii	Ii naa kā saŋ-na.
u	U	U saa naa kā saŋ-na.
ba	Ba	Ba saa naa kā saŋ-na.
i	I	I saa naa kā saŋ-na.

ku	Ku	Kūna naara ka kū baa u nabaamba-i, aa bir kūŋ. Baba saa kā baa-ba, u kāa ba ka sū kaŋ-nu baa Sakā.
s	nyεgεmma: S, s, sa, saa, sū Sakā saa kā ka sū.	

Hālāmma 13

ī	īī
ī	



Hīhīlma yaa yungu.

hīhīlma

hī

ī

ĩ

ĩ

bĩ

sĩ

ii

ii

nii

sĩi

ni

na

nu

naa

bĩ

bā

bū

bāa

sĩ

sā

sū

sāa

nii

niimba

ni

nij

sii

siini

nii

Nii

Niimba kaaraa Baale
isĩnni-i, aa nij namburru.

Baale kaasa.

sa

Sa

Sakā naara kā kaŋ-nu ka
saar bĩmbĩnni.

Baba kāa saŋ-na ka sāa
naarbiinja.

nyeg̃emma: ĩ, bĩ, bĩŋ, nij

Baba bĩ Baale. Ba bĩ-ni.

Hālāmma 14

I



Yaaŋ i tie bel bisālmba-i fafamma.

bisālmba

sāl



kaa kaal bā bāl bal balaan

bal balla bii biilii būu būul

kal kalan kul kulba kāa kāal

sālmba
bisālmba

kal
kalan

balaan
kuubabalaangu

Sakā kāa ka saar bīmbīnni kaan-nu.

Baale kāa ka kar kāalmба.

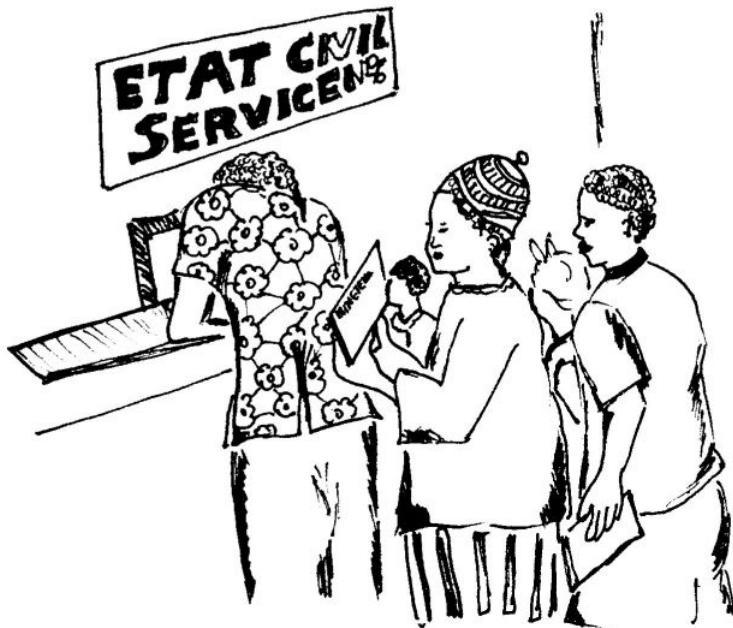
Bisālmba birii kā sañ-na ka sāa
bīmbīnni.

Baba kakūmbaa-ba karaa balla.

| nyegēmma: I, kalan, kaal, balla,
biilii Bisālmba kalan.

Hālāmma 15

o



Da n̄ da bilongo,
n̄ saaya n̄ ce u benholleñ-sεbe-i.
benholle
holle
ho
o

o	so	ko	oro	bilo
sa		so		
ka		ko		
ba bo				
bilo		ko		kor
bilojo		kor		korono

Kūna sāa bolojo. U sāa-yo.

Sakā sāa korono. U sāa-yo.

Uŋ kuɔ korono maŋ, Tolo kar kāalmba a nuŋ-yo u būŋ-nu. Baŋ kuɔ korono maŋ, Tolo kar kāalmba a nuŋ-yo u būŋ-nu.

Tolo kāa sonniŋ baa u
bolojo-i ka ko korono baa konsii.
Tolo bolojo ka bii, u sa kāalāa kuraamba-i.
Uŋ kuɔ korono maŋ, Tolo kar kāalmba a
nuŋ-yo u būŋ-nu ba bir kūŋ.

O	nyegɛmma: o, bilojo, ko, kor, korono , kon
---	---

Hālāmma 16

uo



Bisālāanjo sī nelduɔŋ-wuonjo

nelduɔŋ-wuonjo

wuo

uo

uo	kuo	kuol	suo	suor
so	suo	suol	suon	
ko	kuo	kuol	kuon	
bo	buo	buol	buon	

kuo
bikuomba

kuo
kuolono

kuo
kuonaajo

bilo <u>ŋo</u>	bisālā <u>ŋo</u>	kulo <u>ŋo</u>
biimba	bisālmba	kuomba

Kūnaa sisāaŋ bonni ka suor saŋ-na.
Niŋ sāa, u kā ka sāa kuonaaŋo baa
bolongo a kā baa-yo suoŋ-nu. Boloŋo ka
balla. Kūnaa bir kūŋ ka sii. Ba'a u ka buol
kuomba-i baa kuolongo.

uo nyeg̃emma: u suor, u suol, u suor
kuonaanjo, u buol kuomba.

Hālāmma 17

m M



Baa na yan hūmma cuolnu hīema-i.

hūmma

ma

m

	ma	mi	mu
ma	bā	sā	na
mi	bī	sī	ni
mu	bū	sū	nu
muo	buo	suo	nuo

ma
mama

ma
namma

Sakā kar kānsaarma. U kar-ma.
Mama sāa namma. U sāa-ma.

Baba kāa suoŋ-nu aa Sakā kā kaŋ-nu a ka kar kānsaarma saar u kalni-i ni koŋ. Mama kāa saŋ-na ka sāa masakūŋo baa namma a naara kuonaajo.

m

nyegɛmma: ma, masakūŋo

Mama kāa saŋ-na ka sāa masakūŋo.

Hālāmma 18

g

G



Yaan i ti tibisüle maama-i

ucndccj

ucndccj

g

	go	gāŋ	guo
go	bo	so	mo
gāŋ	bāŋ	sāŋ	māŋ
guo	buo	suo	muo

bi
bigāŋ

goŋ
goŋguonanjo

guo
guona

<u>buoŋgu</u>	<u>bonni</u>
<u>suoŋgu</u>	<u>sonni</u>
<u>būŋgu</u>	<u>būnni</u>
<u>bilaanju</u>	<u>bilanni</u>
<u>būŋkurunju</u>	<u>būŋkurni</u>
<u>tibiŋgu</u>	<u>tibinni</u>

tibinniŋ-suoŋgu

Baba bilaa tibinniŋ-suoŋgu, ba ka kū-ku baa Baale aa sū mangortibinni-i.

g

nyegëmma: gu, buoŋgu, suoŋgu
būŋgu, mangoro

Hālāmma 19

Tirma



Mama sāa namma. U sāa-ma.

Sakā sāa kolma. U sāa-ma.

nāŋga

nammu

sāŋga

sammu

īgāŋga

igammu

būnāŋga

būnammu

Sakā maa būnammu kā ka tuɔ suor-mu saŋga-na.

Baba sāa naaruŋgu tuɔ ko bīmbaamba.

Sakā maa būnammu kā ka tuɔ suor-mu saŋga-na. Baba kā ka sāa munammu a kā baa-mu suoŋ-nu. U suoŋgu maa, u sāa naaruŋgu ka tuɔ ko bīmbaamba.

nyegɛmma: Sakā, namma, saŋga

Baale kāa suoŋ-nu ka sū masakūŋo.

Häälämä 1-00 (20)

c

š



Yaan i tie lüngc j3i nelle maacemma
maama-i.

lüngc j3i

j3i

c

c	g	k	č	gč	ču
gal	gč	gāŋ	gč		
kal	kč	kāŋ	kč		
		nāŋ	ču		

kč
kččeo

kč
kčkč

mč
mčsčeo

Baba kāa ka kaar kaaŋgu. Kaaŋgu dčlaa.
 Baale kāa ka kaar kaaŋgu. Kaaŋgu dčlaa.

Baba kāa ka kaar kaaŋgu baa Kūnaaŋo
 a naara Kaba. Ba bilaa kčlkčlbaa, baa
 mčlgčbaa. Ba birma-na, ba ko mčsčeo baa
 mčlčeo; ba kar kāalmba a nuŋ-ba ba
 būŋkurniŋ kūŋ baa-ba.

Kaaŋgu dčlaa.

c

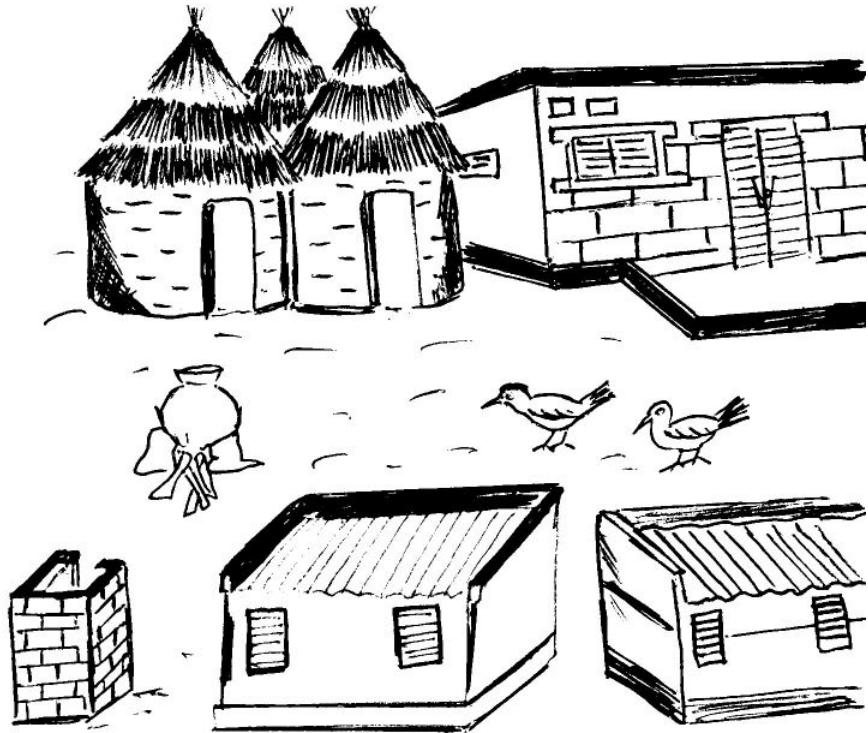
nyegčmma: c, kč, mč, sč.

Ba bilaa kčlkčlbaa baa mčlgčbaa

Hālāmma 1-01 (21)

d

D



Yaan i tie ma dūfafanni.

dūfafanni.

dū

d

	du	dɔr	dɔn
du	gu	su	ku
dɔr	gɔr	sɔr	kɔr
dɔn	gon	son	kon
duon	guon	suon	kuon

daa

daakūŋgu

dɔr

dɔrnɔ

dɔ

dɔdɔlungu

Daa

daa

Baba sa nogolla, u bisālmba
guona baa-yo suoŋgu-na.
Daakūŋgu-na, diilo dāa, ba
naar ka kū u daaru-i baa ba
nabaamba-i, aa bir duu-du.
Ku dɔlnu Baba-i.

d

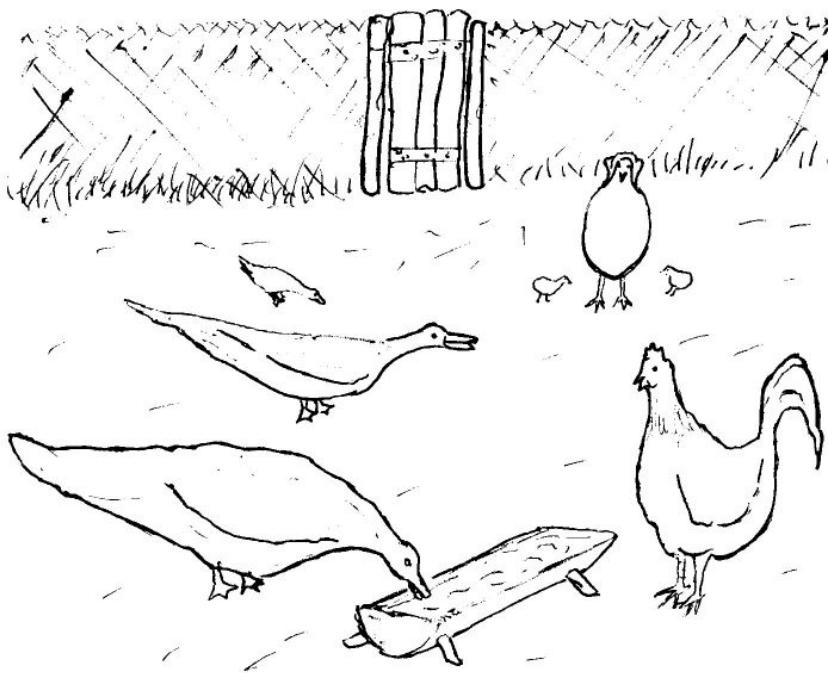
nyεgẽmma: dɔ, dɔrɔ-i-na, dɔrnɔ

Uu dii gonguonano.

U daa dɔrnɔ.

Hāalāmma 1-02 (22)

cn̄ cn̄



ŋ dānya ŋ yuŋgu-i baa
kūčnāŋo aa suč ji sāa niingo.

kūčnāŋo

kūč

ñc̄

ca							
ku	ku	ku	ku	kū	kū	kū	kū
du	du	du	du	dū	dū	dū	dū
mu							
ca ca ca	kū kū kū	gū gū gū	ca ca ca	ca ca ca	ca ca ca	ca ca ca	ca ca ca

Kūčnaę daayo-i. Kūčlę daaba-i.

Dāamba dii Kōrč kučkalni-na.
 Isučngu-na, u suurii duč migāaŋ-ni, a
 da dūmbuč kondūŋgu-na. U
 muo-yo baa daaŋgu ko-yo. Kōrč kūčlmba
 maama dčl-oŋ, u suor-ba u suonu u
 naŋga. Kuč dūmbuč daayo naa ko kūčlę
 daaba-i, Kōrč naa kā ka dii u naŋga.

u	nyęgëmma: u, ɔ, u, i, nyęgëmma: Sakā kā saŋ-na duč ka suor ca nu ic ca
n	

Hālāmma 1-03 (23)

t

T



Torguongu hiel nelieño mulīema-na.

torguongu

torguon

tor

t

	tor	tūc	tuo
tor		kor	bor
tūc	lūc	kūc	būc
tuo	luo	kuo	buo
	tuɔl	ti	tɔŋ
	tuɔlnu	tibiingu	tɔntɔŋo

To

to

Tolo kā baa masakūŋo saŋga-na. Uŋ kaa sāa, ku dəlnu Tolo-i, u suur saŋga-na a sāa naatanni, baa dāmma, baa namma a bir kūŋ. Tolo saŋga dəlaa, u bir kā suongu-na ka tūu unaŋo.

nyegɛmma: tuɔl, tuɔlnu.

t

Tolo kā baa masakūŋo saŋ-na ka suor, aa Baale tuɔ mar tɔntɔŋo.

Hālāmma 1-04 (24)

e



Bilosənəŋo belma dii nyučnyuc.

belma

bel

be

e

e	be	de	ne	se
	bel	den	nel	senj
dīŋ		de		
bīŋ		be		
ninj		ne		

senj
sensem

nel
nelma

bel
belle

tie

tiera

kamoele

bel

belle maŋ curaa, Baale bilaa biloŋo.

Bel

Belle maŋ curaa, Kɔrɔ bilaa bilono.

Belle maŋ curaa, Baale bilaa biloŋo ba nelle-na aa ta kā Tūŋ-nu duɔ ka kar bese. Bende-i-na, u saaŋ nammaŋ-kamoele baa niidiini u dɔrŋo-na. Aa saaŋ nuɔsibaa nennaa u mɔlɔ-i-na u duɔ tiera.

e

nyεgɛmma: e, denj, senj, nelle,
bende, bese, nennaa.

Häälämäma 1-05 (25)

Tirma

nelle

kamoele

belle

kuole

bāmbālle

bāmbāale

Kōrō naataaŋgu baalaa, u nera-kuɔ;

Mama būnammu baalaa, u nera-muɔ.

tū

Tū

Tūlŋ daaba baalaa.

naa

Naa

Naataaŋ daaku baalaa.

bū

Bū

Būnaŋ daaka baalaa.

Būnaŋ daamu baalaa.

Tūlmba namba baalaa, banamba saa balla.

Nataangu naŋgu baalaa, kunangu
saa balla.

Būnaŋga naŋga baalaa, kananga saa balla.

Bunammu nammu baalaa, munammu
saa balla.

Diiломааң naatanni karaanu, u to u bel
kүлmba u duɔ ka suor a sāa ninanni.

Diiломaa kā baa kүлmba-i saŋ-na ka
suor-ba da nuɔsū. U kā ka sāa u
naatanni-i, aa bir baa boluoŋgu-i ka dii
tuoŋo naŋ-na.

Bisäläaŋo maŋ nuɔŋ u to nuŋgu-i, u sa
nogolla bisĩnuɔ-i-na.

nyegɛmma: Diiломааң naatanni karaanu.

Naatanni nanni karaanu, ninanni
saa karnu. Naataan̄ daaku karaanu.

Naataan̄ daaku saa karnu.

Hālāmma 1-06 (26)

w

W



Yaan i tie wuo niiwuofafanni.

niiwuofafanni.

wuo

w

omw	omw	cmw	cmw
omw	out	ons	oup
cmw	cut	cs	cup
wan	tan	sas	

cmw
wacmwa

wuo
niiwuoni

dī

Dīmma sulluŋ juč kuola, Tolo suč tuč wuo mamaŋ uŋ ḥa naa dii-ma inaŋgūč-i-na.

Ku belle-na, diiloŋ wuč sa dāa bāmbāale. Dīmma saa da nučmba wulaa. Tolo wučju tuure da mamaŋ, wuč dii-ma inaŋgūč-na aa baa ta ba sāa ba wuo. Dīmma sulluŋ juč kuola, wuč suč tuč wuo mamaŋ uŋ ḥa naa dii-ma inaŋgūč-i-na. Da ḥ ta ḥ suč tieramma, nawalsinni sa bel-ni.

W

nyeg̊emma: Ba wuo niiwuoni.

Ba kuč kūčnango da ba ka wuo.

Hālāmma 1-07 (27)

j J



Ānjgōfafamma'i cięj jāmalā tuč kā yamma
jāmalā
jā

j

jā	cuñ	juu	
jā	gā	sā	dā
juu	cuñ	cuñ	cuñ
juu		ns	nu

ji
jijaanja

juu
juuru

č
čučma

Belle manj jučej, Jine ka jo ji jā u dčrno-i.
 U jaalaa-yo tī aa ta kā Tūj-nu. Bende-i-na,
 u sāa sīnjā-bīmbīnni-i saaŋ-ni ni jo.
 Umanj taa u jo baa-ni, u juč ji da Jine
 dčrno waa tuč sčrcē jijaanja. Bilono jīna
 bombolle-i aa jārā-yuč suur baa-yo.

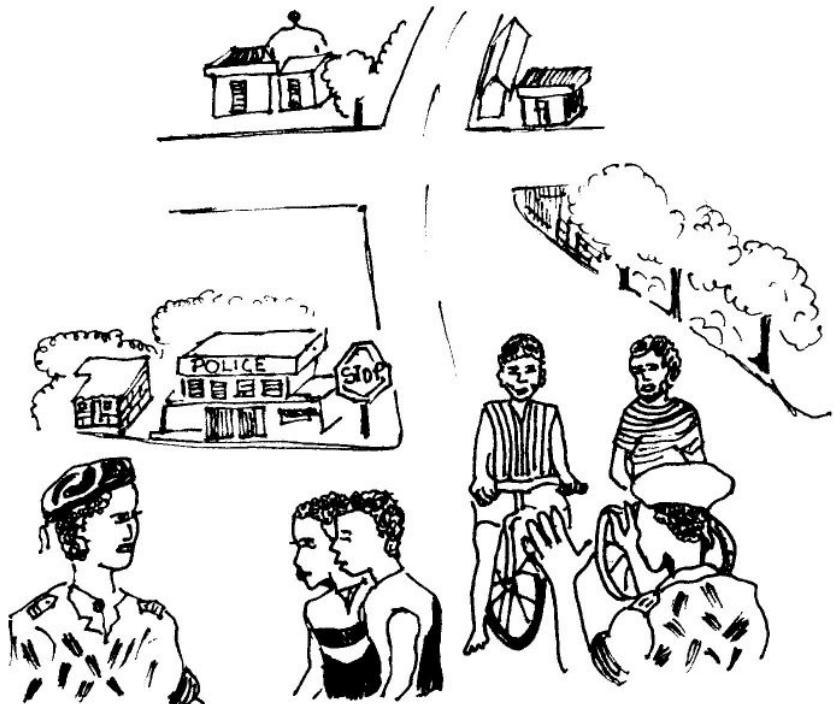
j

nyegčmma: juuru, ba wuo juuru.
 Jine juč cuñ ji jaal-mi.

Hāalāmma 1-08 (28)

ɛ

ɛ̄



ŋ yuŋ-sεbεbaa-ba saaya ba waa ŋ yuŋ-nu.
yuŋ-sεbεbaa-ba
yuŋ-sεbεbaa
sεbε

sɛ

ɛ

ε	b ε	g ε	$\tilde{\varepsilon}$	m ε	j $\tilde{\varepsilon}$
bo	b ε	muo		m ε	
go	g ε	juo		j $\tilde{\varepsilon}$	
no		wuo			
		suo		s $\tilde{\varepsilon}$	

s ε
s ε b ε

d $\tilde{\varepsilon}$ ŋ
d $\tilde{\varepsilon}$ nd $\tilde{\varepsilon}$ mbāŋgu

d ε
dumande

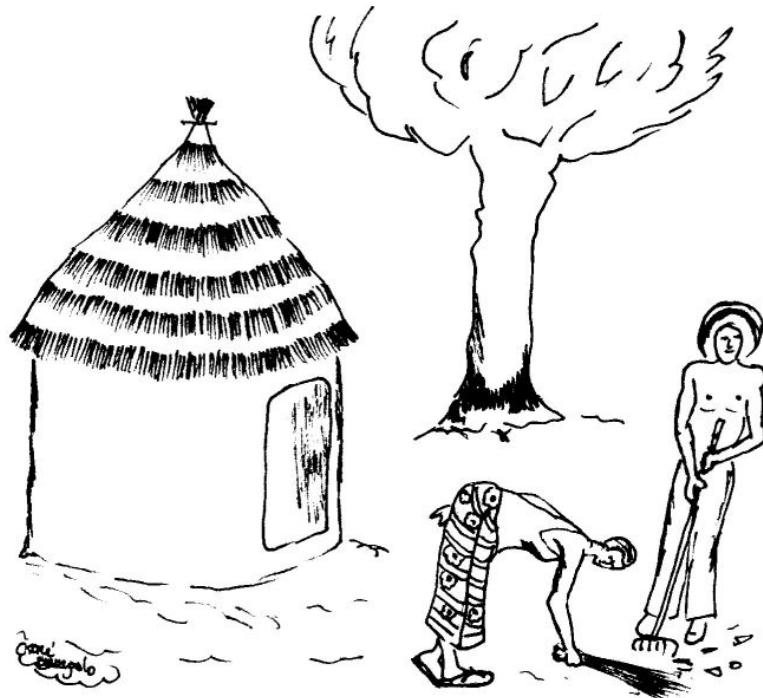
Daakūŋgu-na, Nεnεi kāa suongu-na ka
kar u naterre-i baa jukɔruŋgu aa bir jo
bāŋgu-na ji taara s ε b ε ka sāa tīŋgu ba
ka saar u naterre-i. D $\tilde{\varepsilon}$ nd $\tilde{\varepsilon}$ mbāŋgu-na, u
j $\tilde{\varepsilon}$ naamba jo ji jaal-o.

ε	nyeg $\tilde{\varepsilon}$ mma: ε , $\tilde{\varepsilon}$, j $\tilde{\varepsilon}$, j $\tilde{\varepsilon}$ nsīnni D $\tilde{\varepsilon}$ nd $\tilde{\varepsilon}$ mbāŋgu-na, u j $\tilde{\varepsilon}$ naamba jo ji jaal-o.
---------------	---

Hālāmma 1-09 (29)

c

C



Yaan i tie migāan i cīnni-i.

cīnni

cī

c

cī	cē	cē
jī	tī	dī
jē	tē	dē
jē	tē	dē

cē
cicēlma

ce
cecurma

cīi
cīiŋgu

cīiŋgu cīnni tīiŋgu tīnni

Sakā buɔra ku saa da saahɔlma diei.

Ba ciɛra Mama ce maacemma-i u cor, ku'i
ciɛ u tuɔ jaŋ.

Mama buɔra ku saa da saahɔlma diei, u
sire kā ka jā dənni-i da bāmbāale, a tūu jo ji
nanna cīiŋgu-na. Ku cuo kaalaa-i-na, Mama
ciselle ta di jaŋ-yo. Baba naa u bie-yo kā
baa-yo dətɔrcīiŋgu-na, ba ka cira Mama ce
maacemma-i u cor, ku'i ciɛ u tuɔ jaŋ. Aa ce
səbə, Baba ka sāa tīnni-i.

C

nyɛgɛñma: c, cē, cerma
Cārāce kalan̩ cerma

Hālāmma 1-10 (30)

h

H



Migāama yaa juŋ baa hīhīlma-i.

hīhīlma

hī

h

hər	hər	huoŋ	huoł
hər	bər	cər	gər
huoŋ	buoŋ	cuoŋ	guoŋ
huoł	buoł	cuoł	guoł

huo

huoŋgu

huɔ

huɔŋga

hāa

hāalā

belle bieŋa

U kāa Tūŋ-nu ku bieŋa siei yaa bende.

Ba kāa Tūŋ-nu ku bieŋa siei yaa bende.

U sire kā ka yuu-ba u hāsīŋo maama.

U sire kā ka yuu-ba u hāaŋo maama.

Baba hāsīŋo kāa Tūŋ-nu ku bieŋa siei yaa bende; u saa saaŋ sebe hā moloko. Huɔŋgu huɔŋgu, Baba duɔ da baman hilaa Tūŋgu-na jo, u sire kā ka yuu-ba u maama. Ng̊a u saa suɔ maana, u huɔŋga cu, u saa suɔ uŋ ka ce kumaŋ.

h H

nyegɛmma: Haikasuɔma hāalā u kalaŋ.
ŋ̊ h̊s̊j̊uɔ j̊i naa-ni.

Mi taara da mi wuo juuru.

ŋ taara da ŋ suo kalamma.

U taara duɔ sū tibinni.

Hūmbabalamma ce jarma.

Niimba kaara išīnni-i.

Daaru hii kūmma.

Cārāce hāalā u kalaŋ cerma.

Hūmbabalamma ce jarma.

Masajammi dərəjə kusūñgu bilaa-yo
isucəñgu mañ curaa. A ne da Masajammi
saa naa waa cīñgu-na, uu naa kā duɔ ka
na sɔllu. U dərəjə sire ka wañ-ma baa u
hūç-i wuç: "Mi kusūñgu jañ-mi." U hūç u
ce Masajammi hāaño tūu-yo ba kā
cahuonacañañ-dūñgu-na. Ba himma-i, u
bɔrɔmma. Ku saa ce bāaniyo.

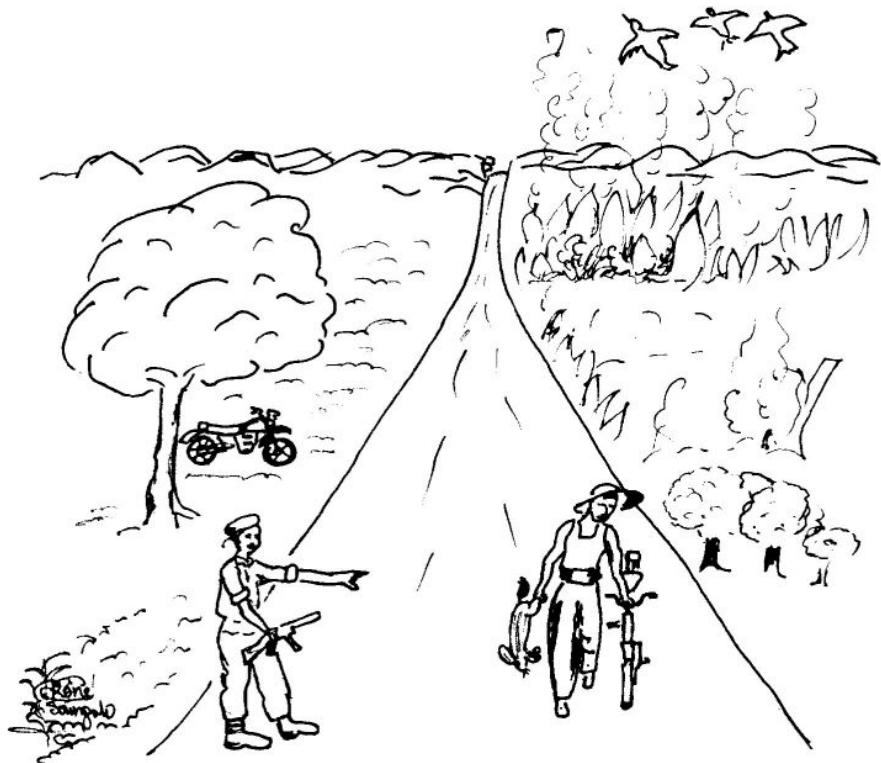
nyegëmma: Hūmbabalamma ce jarma.

..... Daaru hii kūmma.

..... Cārāce hāalā u kalan cerma.

Hāalāmma 1-12 (32)

iε īε



Yuntaamba sa siε ba caa hīεngu-i.

siε hīεngu

iε hīε

īε

iε	īε			
iε	cιε	īε	nιε	hīε
	saa	sιε	naa	nιε
caa	cιε		maa	mιε
taa	tιε		hāa	hιε

hīε

hīεma

hīεŋ

hīεŋgu

ne

nemieŋo

Jaabāaŋo maŋ curaa, Tolo-i baa u
jīεŋo-i Masajammi-i ba kāa da ba ka hō
curčommaŋ-caaŋgu, a ka bel
buulibōmbōmbaa-ba sīεi. Ba dōrŋo naa kā
baa-ba ka tuč kaa hūmma u hā-ba. Ba bir
titiraamba-i hā-yo aa cor ta ba hō.

Dēndēmbāaŋgu-na, baŋ juč cīŋgu-na ji
ce hūmma-i aa tīεna, ba dōrŋo ciel-ba aa
hīε juuru ji hā-ba.

iε

nyεgēmma: Djilomaasi dii hīnni, u
sire naarkā dōtōrcīŋ-nu.

īε

U hīε juuru.

Häälämä 1-13 (33)

y Y



Yaaŋga sa huol ka tieŋ huoŋ-nu.

yaanγa

yaanγ

y

yaanj	yanj	yonj	yie
yaanj	daanj	saanj	haanj
yanj	danj	sanj	hanj
yonj	donj	sonj	honj
yie	diε	siε	ciε

yaanj
yaanga

yunj
yungu

yer
yerru

Masajammi jīeñø yaa Tolo. Ba sa naa ba-naa nuç; ba ce maacemma-i baa ba-naa.

Cicuç ku dëndëmbāaŋgu-na, Masajammi dørø hīyāa duç ji hā-yo; jo ji da u tīenaana baa u jīeñø-i ta ba mar koncoyelle. U jaal-ba aa jīna juuru-i ba hōlma-na, aa cor ka kaa hūmma-i u hūç dūŋgu-na ji hā-ba. Baŋ wuyaa juuru-i, ba tira cor baa ba koncoyelle marma-i.

Biloñø juç cira u ka ta, ba jīna aa saanj-yo kūŋ baa-yo.

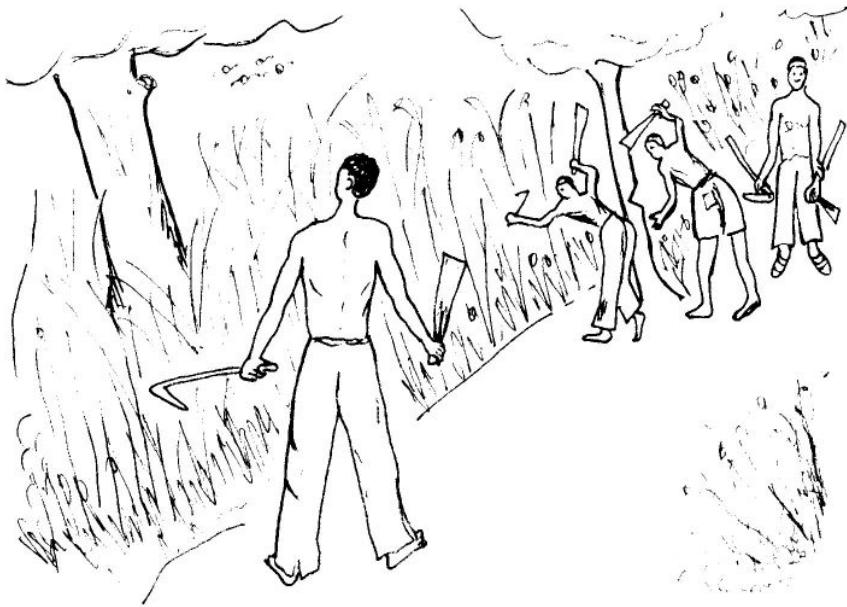
y

nyegëmما: yanj, yaanj, yaanga,
yerru.

Yaanj i tiε kāyā kusūntaamba-i.

Häälämäma 1-14 (34)

gb Gb



Yaaŋ i tiegbonu i ce maacemma-i,
ku yaa nelle ka fa.

Yaaŋ i tiegbonu
gbonu
gbo

gb

	gbo	gbar	caqb
gbo	ho	jo	co
gbar	har	jar	car
caqb	cuh	caj	cuc

gbo
gboŋkɛiŋo

gbaa
gbaaguɔ̄

gboŋ
gboŋhalle

Ba taara tūmaaŋo. Ba taara-yuɔ̄.

Ba taaya gbɔ̄rŋo. Ba taaya-yuɔ̄.

Kɔrɔ baa Tolo ba kā suɔŋ-nu da ba ka guona. Tāntūŋgu naŋgu caaŋgu-na, ba da gbɔ̄rŋo. Korma da Tolo u gbar. Kɔrɔ gbāŋ, aa da holle, u muo-yo baa gbaaguɔ̄-i ko-yo. Aa gbarra-yuɔ̄, aa ce Tolo kā ka gbāl dāamu ba ji taaya-yuɔ̄. Kūŋmaŋ juɔ̄ be, ba dii dāmma baa gbaasɔ̄lo. Kūnaa jo ji gbɛ̄nu, u wuo baa-ba aa gbɛliɛŋ Kɔrɔ-i.

Gb gb	nyεgɛ̄mma: gb, Gbεitaanŋ-helle.
	Baale guona gborsaanŋ-nu.
	Ba hilaa Gbεitaanŋ-nellenj.

Häälämä 1-15 (35)

ie ei



Yentie sa ce gbeintieno

gbeintieno

gbeintieno

gbeintieno

gbeintien

gbeintien

gbei

tie

ei

ie

ie	tie	hie	cie	ei	gbei
tie		tiɛ	gbar	gbei	
cie		ciɛ			

hie	teterie	celie
hiel	teterieŋo	celienj

diele diena

gbele gbeina

hūmelle hūmieŋa

Diilopepetieŋo maŋ dāa jaabāaŋ-yiiŋgu-na, hūmma biyaa ciere maŋ iŋ diyaa-de tiɛ jāal kaabuɔ-i. Nellentieŋo ce i kā baa cieni baa meiŋa ka dii-de cicuiŋ daaku-na.

Bamanj saa da kā, ba pāa gbeina a hā ba ce bitiele hā maacenciraamba-i.

Iŋ kaa dii ciere-i tī, mei cor kā suoŋgu-na a ka da mi hatiena duŋŋ ta a hel. Hotiele si dii bende-i-na, mɔhūɔŋgu ka pa gbarnu.

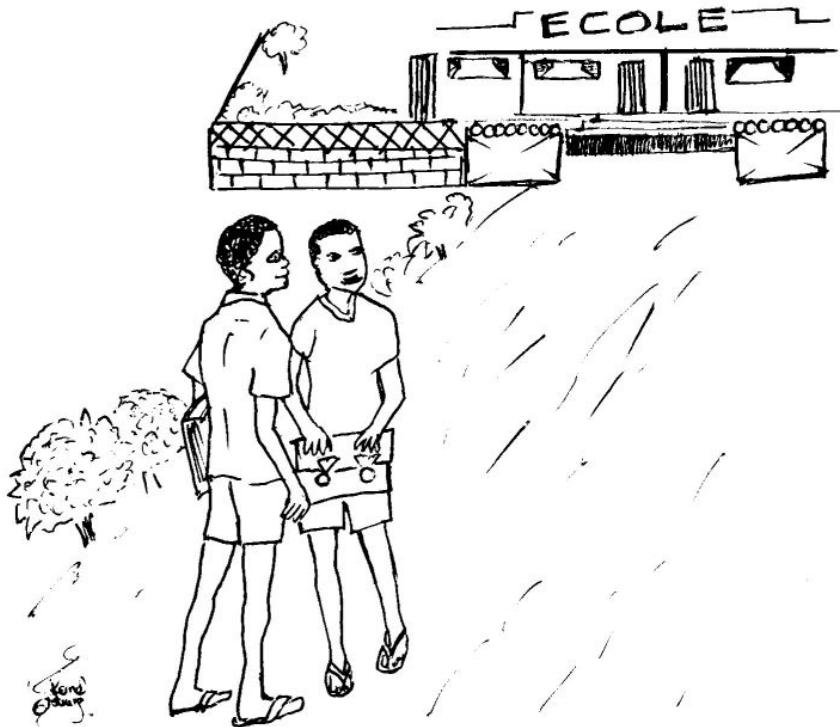
nyegɛmma: hūmieŋa gbeina

Yentie sa ce gbeintieŋo.

Hāalāmma 1-16 (36)

f

F



Bisālmba fafaangu dii miē nammu'i nuɔ̊-i
fafaangu

fa

f

	fa	faa	fii	f̄
fa	ya	gba	ca	sa
faa	yaa	gbaa	caa	saa
fii	yii	gbii	cii	sii
f̄		gb̄	c̄	s̄

fa

fafaan̄gu

fā

fānaŋo

fiε

fiεfiε

Kūnaŋ ba cīŋgu-na, fānaŋo naŋo dii tuč kul. Yiŋgu naŋgu-na, Baba kāa baa kollu ka hā-yo wuč u kul jigāŋga. Fānaŋo dii kōl daadu-i dāamu-na aa ce u biεŋo jo ji tuč fiir u hā-yo. Kolluŋ juč s̄iɛl, u hiel-du a muo-du fanu-duč. Yiŋgu fāŋgu-na, fiisaŋgu saa da ba wulaa. Baba uŋ hāa fānaŋo-i kollu-i tī, wuč ta ka taara nyεiŋo. Uŋ birii jo cīŋgu-na, u mulāŋ. Wuč hel baa fīŋgu ka tīna tuč fiisa maŋgor-caaŋ-nu, fīŋgūč duč da-yuč. Ku cuo kaalaa-i-na, fānaŋo ce u biεŋo jo ji hā Baba-i u jigāŋga-i, aa Baba u hā-yo ka sullu-i.

f

nyεḡɛmma: f F Fayama Masajammi,
Fayama Čārāce.

F

Bisālmba fafaan̄gu dii miε nammu'i nuč-i.

Hāalāmma 1-17 (37)

Tirma

fa

fafamma

fiɛ

fielu

yuŋ

yuntaamba

U taara-yie.

Ba taara-yie.

U taara-yuŋ. Ba taara-yuŋ.

yuŋ

Yun

Yuntaamba sa siɛ ba caa hīɛŋgu-i.

yaan

Yaan

Yaan i tiɛ gbonu i ce maacemma-i.

yen

Yen

Yentie sa ce gbeintieno.

Hūmbabalamma ce jarma.

Migāama yaa juɔŋ baa hīhīlma-i.

Yaaŋ i tie kāyā kusūntaamba-i.

Yaaŋ i migāaŋ i nelle-i.

Hīhīlma yaa yuŋgu.

Yaaŋ i tie wuo niiwuofafanni.

Cicuɔŋgu-na ba saa ta ba guona, Baba saa kā suɔŋgu-na, u cie bisālmba'i kā. Korbieŋo naŋo dii tuɔ hel, duɔ saa da moloŋo u ce u bāaŋgu-i aa ta. Bisālmba kā ka da Baba kɔllu bilaa jūmeliŋo, ba hiel-o ka migāaŋ-yo dāŋherienŋu-na aa dii-yo buɔra nuɔ jīna. Korono saa ji hel. Ba tammaj-huɔŋguŋ juɔ hi, ba kā da ba ka bie jumeliŋo-i, kā ka da Kaba siyāaŋ-ba.

y nyεgɛmma: y Y

y Yuntaamba sa sie ba caa hīɛŋgu-i.

Y Yaaŋ i tie gbonu i ce maacemma-i.

Yentie sa ce gbeintieno.

Hāalāmma 1-18 (38)

ei

̄i



Fειcίε πii ναηκ̄iήa.

fεicίε

naηk̄iήa

fεi

k̄i

εi

̄i

ει cει κει ξι μει νει
εις cεις κεις ονα μαα μει
ειδ cειδ κειδ μαα μει

μει
μυκμει

νει
ονυνει

κει
ναηκειηα

Saafieijo maŋ curaa, Kɔrɔ siire cεiŋo-na ka duu u ciceiŋa-i bireiŋa siesi. Uŋ taa u duu u kā, u tuɔ hāl neini. Uŋ kaa hi teriengu naŋgu-i, u da gbeiŋ-fuŋgu. U yiɛraa hīŋ-ku. Gbeiŋo tā hel gbar ka suur isikkeiŋa maŋ uŋ jīɛna-yεi dāŋheriengu caaŋgu-na. U kā duɔ ka ko-yo, a ka muo isikkeille nande kɛilŋo-i kar-o.

b

nyegɛmma: μυκμει, ονυνει

Baba kā duɔ ka ma kɔleŋo.

Ãnjɔgɔfafamma-i cieŋ jāmalāa tuɔ kā yamma.

Hāalāmma 1-19 (39)

p

P



Ba sa biéra japūŋgu hīεŋ-nu gbāŋgbāŋ.

japūŋgu

pūŋgu

pūŋ

p

pūŋ	pu	puŋ	caŋ
pūŋ	jūŋ	hūŋ	būŋ
pu	yu	ju	hu
puŋ	yūŋ	jūŋ	buŋ
caŋ	cay	caj	cuŋ
pu	pc	puɔr	
pupuuŋgu	pcapuɔruŋgu	pcapuɔrtieŋo	

Campiε cεiŋo piyaa pamma. Duč pa, ba ka jā campiε-biemba-i. Makomi biloŋo ka jā baa-ba, ku'i ciε Makomi doŋ tuč tigiŋŋ
sīnjābīmbīnni-i. Cicuɔŋgu-na, u puɔraa u
bepolŋo ka hūu puɔluŋgu dii u horaamba
wulaa. Aa fuč fere u kā hīɛŋgu-na ka kar
caapuč duč tuč dii dānsūŋgu-na u hā u
biloŋo-i da baa ji jā-yo. Da ba jā biemba-i
yinni maŋ nuč-i, ponsaŋgu si dii ba
wulaa; η da ba bisīnni paraaya.

p

nyεgɛmma: pupuuŋgu, pānni

Yaan i tiε saar i pānni-ifafamma

Hāalāmma 2-00 (40)

kp Kp



Daahurre'i jučŋ̊ baa kpekpelma-i.

kpekpelma

kpe

kp

	kpe	kpo	kpɔ	kpāŋ	
kpe	gbe	ye	pe	ge	
kpo	gbo	yo	po	go	
kpɔ	gbɔ	cy	cd	cg	
kpɔ	kpɛi	kpe	kpɔruɔ	kpɛiŋo	kpelle

Baale kpɔruɔ maŋ hīεŋgu-na u juɔ baa u cieŋɔ-i baa u bisālmba-i duɔ ji jaal-o. Ba jomma gbuu dɔlnu Baale; u sire kā ka sāa kpɛiŋo ba da ba ji ta ba ce baro. Bāŋguŋ juɔ tī, u puɔr ba ka bī Sadɔlba jo baa u koncuoŋgu-i ji tuɔ mar u hā-ba. Molo saa da duɔ dii kpoŋo-i, ba mar dumaa gbāŋgbāŋ. Koncuoŋguŋ juɔ ta ku suurnu Baale kpɔruɔ-i, u sire suur dūŋgu-na ka puur u kporuo-i a hiel gbeinjɑ ji tuɔ hīyā koncomaraŋo-i. Baale-i baa u kpɔruɔ-i ba bilaa ba-naa kpelle.

kp	nyεgɛmma: kp, kpekpelma
	Daahurre'i juɔŋ baa kpekpelma-i.

Häälämäma 2-01 (41)

ai ãi



Nammu hää saaran mu-naa a kon.

hää

ãi

ai	fai	āi
ai	fai	āi
hie	fie	hāi

Na gbelię̄ hai? I gbelię̄ Kōrō kpōruč.

Ƞ pūona baa hai? Mi pūona baa
Midibaahaiyo.

Hai ka gbāa kalaŋ nel daama-i?

Ƞ kā hie? Mi kā saŋ-na.

Hai suyaa kumaŋ cię̄ ba ta ba bī banamba
karaamba, aa ta ba bī banamba faamba?

Cię̄jo naŋo'i na huŋŋ u bilsālmba hāi, pīebaa.
Unaŋo tuč kaal u huol cieŋo yaanŋ-na, unaŋo sa
kaal fiɛfie. Umanŋ taa u hīnu kaaluŋgu-i, baa ta
ba bī-yo kartieno.

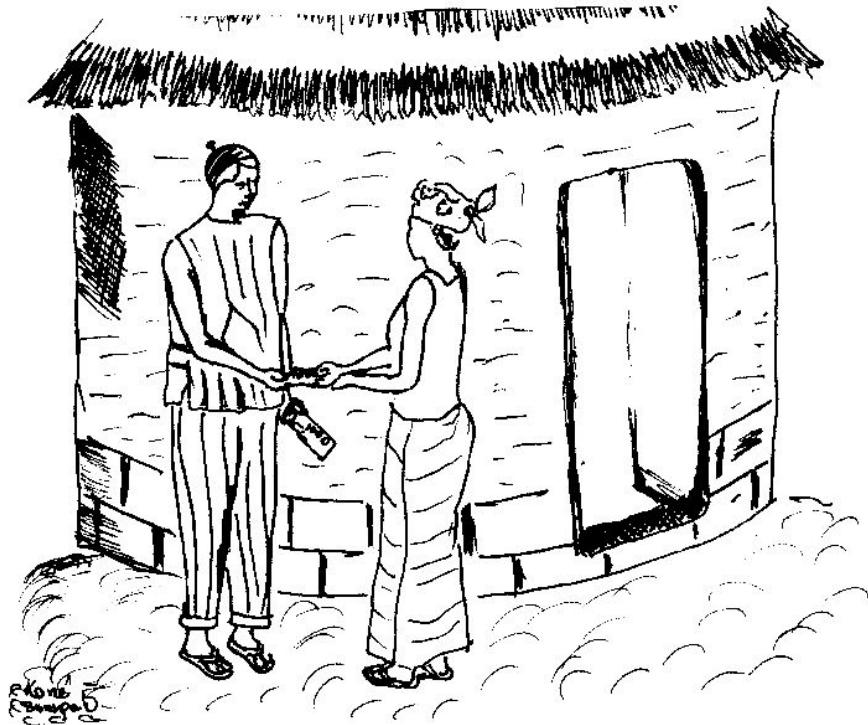
Fuč hāayělmba yaa baŋ bīŋ-baŋ karaamba-i.
Aa umanŋ saa tuč kaal fiɛfie, baa ta ba bī fuč-i
faiyo, ku yuŋgu yaa wuč u faa. Fuč bi hāayělmba
yaa faamba-i.

N	nyęgęmma: Nammu hāi saarŋ mu-naa a'kon.
	Hai ka gbāa kalaŋ nel daama-i?

Hālāmma 2-02 (42)

ny

Ny



Nyambia sa bēina u gbeinä-i.

nyambia

nya

ny

	nya	nyε	nyiε	nyεi
nya	kpā	fā	ma	na
nyε	kpε̄	fε̄	mε̄	nε̄
nyiε		fīε̄	mīε̄	nīε̄
nyεi		fīi	mīi	nīi
nyε nyεmbīnni	nyε nyεgε̄mma			

Yaan i tie sen hūnyomma-i.

Baa na yaŋ duganni suur hūnyomma-na.

Masajammi baa Tolo ba diyaa nyaduole nuoraŋgu-na. Da baa ce ba naar cicuyunju-na baa ba nagasobaa-ba-i da ba ka ne da kuɔ nyanni bilaa titiraamba. Da baa sire ta ba kā, nyaalunju ce ba jongorbaa-ba ce sɔntūɔ. Aa nyul da muɔ ka bel-ba, ba dii dāamu a hī masakūŋo a wuo. Aa nyaanu nuoraŋgu nuŋgu-i ta ba ne nyanni-i.

ny	nyεgε̄mma:	Nyambia, nyεgε̄mma
		Mi sus mi nyεgε̄ŋ tēntēŋ.
		Nyambia sa bε̄ina u gbeinj-a-i.

Hāalāmma 2-03 (43)

Tirma

dūŋgu dūŋ-nu dūŋgu-na

kaaŋgu kaaŋ-nu kaaŋgu-na

suoŋgu suoŋ-nu suoŋgu-na

tāntūŋgu tāntūŋ-nu tāntūŋgu-na

sāŋga saŋ-na saŋga-na

Yaaŋ i tiɛ sen hūnyɔmma-i

Baa na yan duganni suur hūnyɔmma-na.

Yaaŋ i tiɛ tigiin i dumien həmmu-i.

Yaaŋ i tiɛ saar i pānni-ifafamma.

Yaaŋ i tiɛ bel bisālmba-ifafamma.

Nyungo-i-na, dɔtɔrbaa-ba ka jo ji fɔ
bisālmba nammu-i. Ba waan-ma baa
nellentieŋo-i cicuŋgu-na, u wuɔra tūnu
caamba-i wuɔ cuo duɔ kaal ba baa sire kā
hīeŋ-nu, kere dɔtɔrbaa-ba ka jo ji fɔ
bisālmba-i.

Cuo kaal kāŋkāŋkāŋ, Nenuma sire haa
hūmma cεya u bisālmba-i baa kuonaŋo.
Dɔtɔryieŋo jo ji da-ba, u yuu wuɔ: "Hai
bisālmba-i daaba-i?" Nenuma cira: "Mei
baamba." Dɔtɔryieŋ wuɔ: "Cafafaiŋ nuɔ! Η ce
welewele-maama. Hūu tīiŋ daaku-i, uman
kūɔma-i da ma ji huol η hā-yo." Aa cira: "Da
ba ta ba saar η huŋgu-i, η saaya η ta η saar η
kusūŋgu-i."

nyegɛmma: Yaaŋ i tiɛ saar i pānni-ifafamma.

Yaaŋ i tiɛ bel bisālmba-ifafamma.

Bisālāŋo sī nelduŋ-wuŋo.

Hāalāmma 2-04 (44)

oi ci



Dāncoiŋo caa bīncɔiŋo dūngu-i.

dāncoiŋo bīncɔiŋo

coiŋo cɔiŋo

coi cɔi

oi ci

oi koi coi ci bɔi cɔi
kɛi koi bɛi bɔi
cɛi coi cɛi cɔi

Makomi bieŋo ciɛŋo kāalāa jo ji waa baa Makomi-i dūŋgu-na. Ba ta ba tigiin da ba bɔ-yo u deŋ dūŋgu. Makomi haa coini tuɔ taaya duɔ ce cuoru hā-yo, aa hel ka tuɔ ka koini dii fuoreŋ. Uŋ juɔ suɔ wuɔ dāamu furaaya, u puɔr Kudɔlnuhaiŋo wuɔ u ka gbo-mu. Uŋ kāa duɔ ka gbo dāamu-i, dāncoiŋo hel a ye u nucoiŋo-i. U kā ka waŋ-ma baa u tobīncɔiŋo-i, u gbo cumelle hure teriengu-na, aa cira: "Ku siɛ hogor bɔi."

nyegɛmma: Dāncoiŋo caa bīncɔiŋo dūŋgu-i.

Yaŋ i tiɛ sen hūnyɔmma-i.

Ba sa biera jaŋgu hīɛŋ-nu gbāŋgbāŋ.

Hāalāmma 2-05 (45)

ŋ



Sebesusele dii ŋaa gbagbaama.

ŋaa

ŋa

ŋ

η ci^εra → η'a

η ci^εra niε → η'a niε?

unη ci^εra na jo → un'a na jo

belle	bien <u>ja</u>	yilenga	yilemmu
jalle	ja <u>anja</u>	cii <u>ng</u> a	cim <u>mu</u>
jijalle	jija <u>anja</u>	ca <u>ng</u> a	cam <u>mu</u>

Nenuma duɔ guona tī, u tuɔ sāa biiŋa u
sɔrcɔŋ namma u suor ηaa juɔkariεŋo. Uŋ ηa
naa waa baa nyuŋo-i, ba taa ba ce ma yaa-i
ba sāa ba nyarkpātānni-i. Jumansi maŋ
curaa, u sāa buɔrbaa-ba ndii saŋga-na, aa
cira u bεpolŋo bie-ba kūŋ baa-ba.

Naacombiloŋo saa nu, u yuu-yo wuɔ: "Nnaa,
η'a niε?" Nyuŋ wuɔ: "Miε η bie buɔrbaa
daaba-i η kūŋ baa-ba ciiŋ-nu." Naacombiloŋo
bie u nagaso-i tuɔ tūu-ba ba da-ba-diei u kā
u jīna ciiŋgu-na.

nyegɛmma: Nnaa, η'a niε?

Da η'a η hīs juuru-i, η saar η nammu kon!

Häälämma 2-06 (46)

ui ūi



Uisimus dii u hūini-i fuon-nu.

uisimus

hūini-i

ui

hūi

ūi

ui	dui	gui	ūi	hūi	mui
da	dui			maa	mui
ga	gui			hāa	hūi

hūi
hūini

dui
duini

mui
muinja

ŋ ka kūnna hūini-i yakui?

Ba hilaa nelle-na yakui?

Na juč suoŋgu-na yakui?

Baba cīŋgu huoŋgu-na, u bεŋ baa kūč muinja. Diilonj wuč dāa bɔi belle fande-na, ba muiŋ aa ce. Mupuušihuoŋgu juč hi, Baba ce Mama u wučra tūnu caamba maŋ dii hiere kɔtɔnni-na wuč ba kā ka kāyā-bεi. Baŋ juč puusŋj muiŋa-i tī, Baba wuč ce Mama par muiŋa-i a hā caamba maŋ waa. Aa naa ce Kɔrɔ kā ka sāa mahibieŋja, ba ji hīe a hā ba wuo aa da ba bɔrɔ. Baba wuč jaal-ba bɔi aa naa cira: "Diilo saaŋ-na."

nyegɛmma: Uisinuč dii u hūini-i fuoŋ-nu.

Baba cīŋgu huoŋgu-na u bεŋ baa kūč muinja.

Hāalāmma 2-07 (47)

v

V



Vāamba'i juŋ baa sumaya-i.

vāamba'i

vāamba

vāa

v

vāa	vāa	vaa	vīi
vāa	cāa	gbāa	tāa
vaa	caa	gbaa	taa
vīi	cīi	gbīi	tīi

vāa
vāamba

vaa
vaano

va
vamba

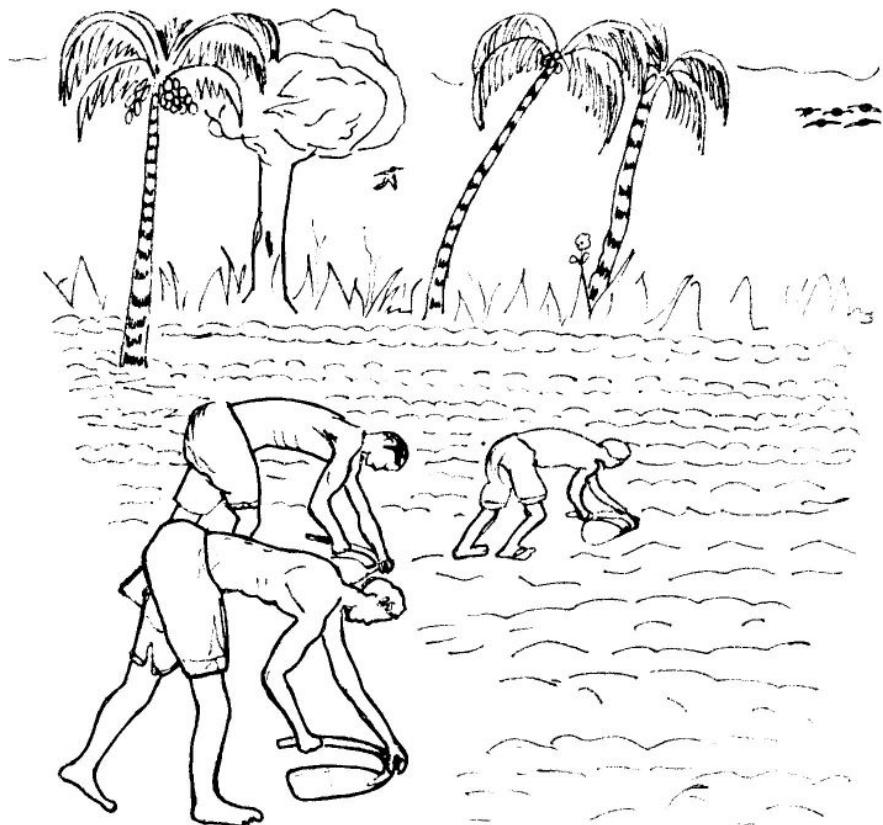
Tolo-i baa Kūnaaŋo-i ba kāa da ba ka
wuɔra hīεŋ-nu baa vamba. Ba kaa hi hōlma
namma-i, hīεŋgu waa, ku saa naa caa. Tolo
dii dāamu hīεŋ daaku-na, aa vamba yiɛra cīlā
terien̄gu-i. Jumelmba-i baa sānsālmba-i ba
waa terien̄gu fāŋgu-na. Bīmbaaŋ daaba juɔ
da dāamu jo-bεi, ba hel da ba gbar. Vamba
sire ta ba ce ba maacemma-i. Vaŋŋ duɔ bel
umaŋ, Tolo-i baa Kūnaaŋo-i ba kā ka muo-yo
ko-yo. Yiiŋgu fāŋgu-na, ba daa kūɔma-i bɔi
da ba ka wuo. Baa ta ta ba kūŋ baa ba
vamba-i cīŋ-nu.

V nyegɛmma: vaano, vamba, vīŋŋo, vāamba

V Vāamba'i juɔŋ baa sumaya-i.

Häälämä 2-08 (48)

oe



Miə nellenj-baamba bilaa ba-haa kū kaakoeño.
kaakoeño.

koe

oe

oe

koe

moe

koenj

koe
kaakoeño

moe
kamoele

moe
kamoenja

Diilomaajo-i baa u nabaamba-i ba naara kāŋkāŋkāŋ ka duu kaakoeño baŋ bilaa ba-naa a kū tuɔlaŋga maŋ. Bāŋguŋ'a ku boŋ, ba duu tī aa ta ta ba kūŋ da ba ka kā usalle.

Diilomaaj suurma-i cīŋgu-na, u da u tūŋ kā baa nantaruŋgu bireŋ-na baa sɔlluŋ-kamoele u to u dūŋgu-na. U saar u nammu-i aa kā ba ka karnu-kuɔ baa ba-naa.

oe

nyegëmma: Mię nellenj-baamba bilaa
ba-naa kū kaakoeño.

Hāalāmma 2-09 (49)

ɛc ɛc ɛt



ɛc ɛc ɛc ɛt ɛt ɛt

coi coi mui mui

Mahīmuohučηgu hii. Mama uŋ ηa naa
hɔ mahīiŋo maŋ caaŋgu-na, u hii. Baba-i
baa Kɔrɔ-i baa Tolo-i ba kā ka kar-o.
Yinni hāi curaa mahīiŋo hi muoma. Kɔrɔ u
tūc-i Sakā-i u sɔrɔŋ mahībieŋa-i jīna. Aa
Tolo kā ka waŋ baa Kūnaaŋo-i wuɔ:
"Bisinuɔ-i η kā η ka kāyā-yie i muo Mama
mahīiŋo-i." Ku cuokaala-i-na, Kūnaaŋo
bie u būcile-i aa Kɔrɔ-i baa Tolo-i ba bi bie
ba bēeŋa-i ta ba kā caaŋgu-na.

Baŋ kaa hi cœŋja caaŋgu-na, baŋ ηa
naa saaya ba muo mahīiŋo-i kusucη-nu,
ba yiera, aa Kūnaaŋ u waŋ baa Sakā-i
wuɔ: "Tɔε, kā η ka ta η tūu mahīiŋo-i η jo
η hā-ye i tie muo." Sakā u kā ka tuɔ tūu
mahīiŋo-i u jo u hā-ba ba ta ba muo, aa
Baba-i baa Mama-i ba suɔ ji jo.

nyegɛmma: Mahīmuohučηgu hii.

I saa saaya i jīna warbienja bɔi i fereŋ nuɔ. A sa gbāŋ balamma dumaŋo-na, ni ma'i sī dāamu gbāa caa-ya. Aŋ tīenaana dūŋgu-na yoŋ a sa ce bīŋkūŋgu, kunaŋgu siɛ bi gbāa naara-yεi. Kumaŋ bɔyaa, ku yaa ηaa gurupemaj jīnamma. Nuɔmba-i hiere ba ta ba tiera kusuɔŋ-nu'i. Kufaŋgu, wεiŋ da ma da, bīŋkūŋgu gbāa da a fa-ma. Warbienj daaya-i, anaŋa gbāa kā ka jīna warbienj-dūŋgu-na. Amaŋ da a jīna teriengu-na, belle belle, kunaŋgu naara-yεi. Aa anaŋa bi tīe gurupemajo-na. Afəŋa-i, na gbāa ta na dii cēmiɛŋa na-naa nuɔ baa-ya. Umaŋ duɔ bie cēmelle-i, u gbāa sāa maacemmaj-bīmbīnni.

Na suyaa kerre wuɔ gurupemajo tēnɔ si dii cɛkūɔ.

Dūnya daayo-na a suɔ̄ kalaŋ aa nyεgɛŋ,
ku yaa yuŋgu. Ku yaa gbāa puur nuɔ̄mba
yufieŋa-i. I hieroŋo-na hiere, diε gbāa tiε
suɔ̄ i nyεgɛŋ tɛntɛŋ, η da kunaŋgu suurii i
nelnulle-na baa i maacemma-na a ce i
daluu ciinu. A suɔ̄ kalaŋ aa nyεgɛŋ i saaya
i yaŋ ma ce nelma i hɔ̄mmu-na.

I hieroŋo-na, i saaya i gbāŋ kpelle a hel
kamuntɛsĩnni-na.

Bāaŋgu baa cεiŋo

Bāaŋgu-i baa cεiŋo-i ba cie ba-naa cieŋ-na. Cεiŋ wuč cieŋo-i fuč wuoŋo, bāaŋgu cira kufaŋgu wuoŋo. Baa ta ba fanu ba-naa. Nellentieno maŋ waa ba yuŋgu-na, wuč bī bīmbaamba-i hiere ba kā. Wuč ka yuu-ba wuč: "Bāaŋgu-i baa cεiŋo-i, i saaya i hā haimoloŋo-i cieŋ daayo-i? Baniemba cira: "I saaya i hā bāaŋgu baa-yo." Baniemba cira: "I saaya i hā cεiŋo baa-yo." Dāmpīlāa ji hel aa cira: "Naŋ'a i hā bāaŋgu-i cieŋo-i, na saa suč wuč ku saa fa wεi? Kufaŋgu maa dumandε-i-na, aa ta ku huoya-yiε, da kuč ji pīε da ku ji bīε cieŋo-i, ku sīε ko-ye wεi?"

Nuɔmba maŋ waa teriengu-na hiere, ba cira dāmpīlāa waŋ ninsoŋo; ba siɛ hā bāaŋgu ciɛŋo-i, ba ka hā ceiŋo baa-yo. Ba birii ciɛŋo-i ma'i-na a hā ceiŋo baa-yo.

Bāaŋ huɔŋga guɔla, ku'i ciɛ ku ce berru ba-naa hɔlma-na baa dāmpīlāaŋo-i. Bāaŋ kuɔ cira: "Dāmpīlāa nuɔ fuɔ, da ŋ hel bāaŋgu-na yiŋgu yiŋgu, mi ko-ni." Kufaŋgu korma yaa daaŋ dāmpīlāaŋo-i, u sa siɛ hel bāaŋgu-na, u tuɔ hel isuɔŋ-nu.

Aa ciɛŋ daayo yaa hayo-i? U yaa mɔele. Ku dii ŋaa ceiŋo-i, u ciɛŋo yaa mɔele. Aa bāaŋgu saa da ciɛŋo yogo.



